

Follow up informacija u vezi Trećeg periodičnog izvještaja o implementaciji Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima u Bosni i Hercegovini

Odgovor vezan za preporuku 14 koja se odnosi na pitanje implementacije Pakta o građanskim i političkim pravima u Bosni i Hercegovini, odnosno na procesuiranje predmeta kaznenih djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, kao i pružanje podrške žrtvama i svjedocima u istim.

Prijedlog Revidirane državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina, radi razmatranja i usvajanja dostavljen je Vijeću ministara Bosne i Hercegovine 16. 5. 2018. godine.

S obzirom na to da svi ciljevi predviđeni Državnom strategijom za rad na predmetima ratnih zločina nisu ostvareni u zacrtanim rokovima, te s obzirom na broj predmeta ratnih zločina u radu u tužiteljstvima u BiH, javila se potreba za izmjenama i dopunama Strategije (Revidiranom strategijom). Sukladno navedenom, Vijeće ministara je 12. 4. 2017. godine osnovalo Radnu skupinu za izradu izmjena i dopuna Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina.

S obzirom na to da su identificirani problemi u implementaciji Državne strategije, predviđeno je da se kroz izmjene i dopune Strategije (Revidiranu strategiju) predvide adekvatni mehanizmi koji će unaprijediti procesuiranje predmeta ratnih zločina u sudovima i tužiteljstvima u BiH kroz odgovarajuću raspodjelu predmeta ratnih zločina između pravosuđa na razini BiH i entiteta i Brčko distrikta BiH, te prije svega osigurati efikasnije procesuiranje najsloženijih i najprioritetnijih predmeta ratnih zločina u postavljenim rokovima.

S obzirom na postojanje jasne opredijeljenosti BiH da se najsloženiji

predmeti ratnih zločina procesuiraju pred Sudom i Tužiteljstvom BiH, a da se predmeti koji se ocijene kao manje složeni procesuiraju pred županijskim, odnosno okružnim sudovima i tužiteljstvima entiteta i Osnovnom sudu Brčko distrikta BiH, odnosno Tužiteljstvu Brčko distrikta BiH, jedno od najvažnijih pitanja u vezi efikasnog procesuiranja predmeta ratnih zločina je pitanje upravljanja predmetima, odnosno raspodjele predmeta na temelju objektivnih i usuglašenih kriterija složenosti na temelju kojih se vrši kategorizacija složenosti predmeta ratnih zločina, odnosno prijenos na entitetsko pravosuđe i pravosuđe Brčko distrikta BiH. U tom smislu su u okviru izmjena i dopuna Strategije (Revidiranom strategijom) usvojeni izmijenjeni kriteriji koji će osigurati prijenos većeg broja manje složenih predmeta na pravosuđe entiteta i Brčko distrikta BiH. Na navedeni način pravosuđe na razini BiH, koje je kadrovski osposobljeno, rasteretit će se manje složenih predmeta i moći se posvetiti procesuiranju najsloženijih predmeta.

Također, neophodno je bilo da se izmjenama i dopunama Strategije (Revidiranom strategijom) za sve identificirane probleme i predložena rješenja predvide mjere za unaprjeđenje zaštite i podrške svjedocima, te ista osigura, tijekom i nakon suđenja, čime se

doprinosi vođenju postupaka u predmetima ratnih zločina u skladu s interesima pravde i pravičnosti.

Nadalje, imajući u vidu evidentirane poteškoće ostvarivanja imovinskopravnih zahtjeva i u kaznenim i u parničnim postupcima, jedna od mjera predviđenih izmjenama i dopunama (Revidiranom strategijom) jeste unaprjeđenje normativnog okvira za ostvarivanje imovinskopravnih zahtjeva u parničnom postupku kada su podnositelji svjedoci pod mjerama zaštite, na razini BiH, entiteta i Brčko distrikta BiH.

U postupcima ratnih zločina Sud BiH i sudovi u entitetima i Brčko distriktu BiH svjedocima određuju mjere zaštite u skladu sa Zakonom o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka koje se provode tijekom kaznenog postupka. U kontekstu osiguranja jednakih standarda zaštite svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka u postupcima pred svim pravosudnim institucijama u BiH, izmjenama i dopunama Strategije (Revidiranom strategijom) prepoznata je potreba analize relevantnih zakonskih odredaba s ciljem usvajanja izmjena zakona kojim će se osigurati uspostavljanje ujednačenog mehanizma pružanja zaštite i podrške svjedocima tijekom suđenja te nakon svjedočenja odnosno suđenja.

Pored odjela za podršku svjedocima Suda BiH trenutačno većina županijskih i okružnih sudova u BiH kao i Osnovni sud Brčko distrikta BiH imaju uspostavljene urede (odjele) za podršku svjedocima te zaposlene psihologe/suradnike za pružanje podrške. Adaptacija prostorija i soba za svjedoke je uglavnom realizirana uz podršku UNDP-a koji je ujedno za najveći broj institucija osigurao sredstva za financiranje suradnika za podršku na određeno vrijeme. Također, kroz program pomoći Europske unije IPA 2012/2013 osigurana su sredstva za plaće suradnika za podršku svjedocima u određenim pravosudnim institucijama.

Dakle, kako bi ovaj izuzetno važan segment procesuiranja predmeta ratnih zločina i u sudovima i u tužiteljstvima bio adekvatno osiguran, u skladu s Revidiranom strategijom bit će potrebno izvršiti analizu stanja u vezi postojanja odjela za podršku i angažiranja suradnika, te izraditi potrebu procjena za one institucije u kojima ovo osoblje nije zaposleno.

Također, kako bi se sagledao rad odjela, te statistički podaci o broju predmeta i svjedoka kojima je pružena podrška, izmjenama i dopunama Strategije (Revidiranom strategijom) se uvodi nova mjera koja se odnosi na dostavljanje izvješća Nadzornom tijelu o radu ovih odjela.

Dosadašnje iskustvo u osiguravanju podrške svjedocima i žrtvama pokazalo je da postoji potreba da se određeni vid psihološke podrške navedenoj skupini treba pružiti u fazi istrage i u fazi suđenja, kao i da se osigura koordinacija između ovih odjela u sudovima i tužiteljstvima. Tako, izmjene i dopune Strategije (Revidirana strategija) predviđa mjeru kojom se nastoji dalje unaprijediti suradnja između odjela za podršku svjedocima u sudovima i tužiteljstvima u BiH u predmetima ratnih zločina, i to na način da odjeli za podršku svjedocima Suda BiH i Tužiteljstva BiH pružaju svu potrebnu podršku odjelima entitetskih pravosudnih institucija, odnosno institucijama Brčko distrikta BiH.

Zakoni koji utvrđuju pravo na besplatnu pravnu pomoć usvojeni su na razini Brčko distrikta, Republike Srpske i osam županija u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Na razini Bosne i Hercegovine donesen je Zakon o pružanju besplatne pravne pomoći („Službeni glasnik BiH“, broj 83/16). Ovim zakonom se propisuju oblici ostvarivanja besplatne pravne pomoći, subjekti za pružanje i korisnici besplatne pravne pomoći, uvjeti i način za ostvarivanje, financiranje i kontrolu pružanja besplatne pravne pomoći pred tijelima i institucijama Bosne i Hercegovine, kao i nadzor nad provođenjem ovog zakona.

Nadležno tijelo za pružanje besplatne pravne pomoći pred tijelima i institucijama Bosne i Hercegovine u skladu s ovim zakonom je Ured za pružanje besplatne pravne pomoći Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ured). Ured je unutarnja organizacijska jedinica u sastavu Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine. Državni službenici Ureda imaju pravo u skladu s odredbama ovog zakona pružiti svaki oblik pravne pomoći, osim zastupanja u kaznenim postupcima pred Sudom i prekograničnim sporovima.

Međutim, državni službenici Ureda imaju pravo zastupati u kaznenom postupku osobe oštećene kaznenim djelom u cilju ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva (državni službenici već postupaju u nekoliko predmeta).

Institut za nestale osobe Bosne i Hercegovine, kao institucija države potpisnice Pakta o građanskim i političkim pravima, u svakodnevnom je kontaktu sa članovima porodica nestalih osoba, kao žrtvama krivičnih djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, kroz rad Savjetodavnog odbora Instituta, koji je formiran od predstavnika udruženja članova porodica nestalih osoba.

Institut vodi brigu i čuva posmrtno ostatke nestalih osoba do momenta njihove predaje porodici, snosi troškove prevoza i ukopa posmrtnih ostataka te vodi evidenciju o nestalim osobama i izdaje uvjerenja o statusu nestale osobe, u svrhu rješavanja statusnih pitanja članova porodica nestalih osoba. Takođe, zaposlenici koji su raspoređeni u područne i terenske urede Instituta, daju svu pomoć članovima porodica sa kojima svakodnevno surađuju u skladu sa mandatom Instituta.

Tačka 20. - Odnos vlasti u Bosni i Hercegovini prema problemima nestalih osoba nije na nivou kao što je to slučaj sa zemljama u regionu, iako se u Bosni i Hercegovini još uvijek traga za 7 146 nestalih osoba. Taj odnos se najbolje očituje u činjenici da se vlasti u Bosni i Hercegovini nisu uopšte očitovale o izvještajima Radne grupe Ujedinjenih nacija o prisilnim ili nedobrovoljnim nestancima iz 2010. godine i 2016. godine, gdje je između ostalog rečeno da se:

- a. Institut za nestale osobe treba podržati i kadrovski i materijalno- finansijski ojačati, naročito garantovati nezavisnost Instituta,
- b. Dati na raspolaganje više sredstava Institutu, kako bi mu se omogućilo da radi,
- c. Sva postojeća tehnologija koja je potrebna za otkrivanje mjesta gdje su nestale osobe zakopane i njihovu ekshumaciju, treba da bude obezbijedena Institutu,
- d. Vijeće ministara takođe treba da pojača nezavisnost i samostalnost Instituta regulišući te pojedinosti zakonom,
- e. Više nezavisnosti i samostalnosti treba dati Institutu izmjenama i dopunama odgovarajućeg zakona,
- f. Više praktične i finansijske podrške je potrebno Institutu,
- g. Institut treba da podržavaju vlasti Republike Srpske u većoj mjeri.

U pogledu finansijske situacije u Institutu za nestale osobe Bosne i Hercegovine, primjetan je trend stalnog smanjenja Budžeta. U Tabeli 1. dajemo prikaz Budžeta Instituta u period od njegovog osnivanja do danas.

Red.br.	Godina	Odobreni budžet iz ukupnog Budžeta BiH
1.	2008.	6.455.467,00 KM
2.	2009.	6.069.000,00 KM
3.	2010.	4.358.000,00 KM
4.	2011.	3.156.030,00 KM
5.	2012.	3.066.000,00 KM
6.	2013.	3.217.000,00 KM
7.	2014.	3.248.000,00 KM
8.	2015.	3.223.000,00 KM
9.	2016.	3.342.000,00 KM
10.	2017.	3,334.000,00 KM
11.	2018.	3,004,000,00 KM

Tabela 1. Odobreni Budžet Instituta za nestale osobe u period od 2008.-2018.godine

Institut ne posjeduje suvremenu, sofisticarnu tehnologiju i opremu koja bi olakšala rad i povećala učinkovitost Instituta i rada na terenu, te je potrebno da država implementira preporuke iz Izvještaja Radne grupe kako bi se stvorili što jemuće bolji uvjeti za ubrzanje procesa traženja nestalih osoba.